

MILHJOBYRÅN<http://milhjobyran.se/>christer.haagman@milhjobyran.se

Hjo den 30 augusti 2016

Riksdagens ombudsmän (JO)

Box 16327

103 26 Stockholm

JO-anmälan

Föreningen Aktion Rädda Vättern (ARV) anmäler härmed Länsstyrelsen i Västra Götaland till Justitieombudsmannen (JO). ARV anser att länsstyrelsens handläggning inte lever upp till en rättssäker hantering när det gäller försvarets granatsprängningar i Vättern. ARV önskar att JO granskar de samråd som länsstyrelsen haft med Försvarets Materielverk (FMV). ARV önskar få frågan om jäv prövad av JO, men även i övrigt att JO kommenterar de uppenbara brister beslutsfattandet har hos länsstyrelsen i detta ärende.

1. Länsstyrelsen ger klartecken för att spränga stora granater, s.k. brisant ammunition, i fiskeförbudsområde

Den 21 december 2015 överklagar Aktion Rädda Vättern (ARV) (bil. 1) länsstyrelsens samrådsyttrande (bil. 2) angående granatskjutningar i Vättern. Länsstyrelsen har övertagit Fiskeriverkets uppgifter när det gäller samråd enligt villkor 11 i Försvarets Materielverks (FMV:s) miljötillstånd från 2010 (bil. 3). Hävdandet av fiskeintresset har därmed hamnat på samma avdelning som medverkat i länsstyrelsens tillståndsgivande verksamhet och vars tjänstemän deltagit i formuleringen av villkor 11 i FMV:s tillstånd.

ARV menar att länsstyrelsens agerande är felaktigt både till form och sakinhåll och hävdar bl.a. i sitt överklagande att:

- Det finns risk för ett jävsförhållande när länsstyrelsen är både tillståndsmyndighet och samrådspart.
- Länsstyrelsens samrådsyttrande är inte rättssäkert eftersom det innehåller formuleringar som ”rekommendationer” och en blandning av ”skall” och ”bör”.
- Verksamhetsutövaren bör i ett samrådsförfarande redovisa skäl för att undantagsvillkoret 11 ska tillämpas. Detta är särskilt viktigt när det gäller de områden och den tidpunkt som uppenbart riskerar att försvåra rödingens reproduktion. Det redovisas inga skäl i ansökan om samråd.
- Då FMV:s tillstånd från 2010 i allmänhet, och villkor 11 i synnerhet, inte har genomgått en separat prövning enligt Natura 2000-reglerna (7 kap. 28 a § MB) bör åtminstone samrådet ta upp denna fråga.

2. Risk för jäv

Observera att både sakkunnigutlåtande och beslut är undertecknat av Linus Andersson. Det finns inget självständigt fiskeintresse involverat i prövningen.

Även Vätternvårdsförbundets roll, som utgör enda remissinstans, kan diskuteras. Vätternvårdsförbundet är en sammanslutning av förorenarna runt Vättern. Försvarmakten är en viktig medlem som bidrar till verksamhetens finansiering. Det finns mångåriga samarbetskontakter mellan försvarmakten och tjänstemän på Vätternförbundets kansli, som dessutom har personalunion med länsstyrelsen.

Men när granatsprängningar ska ske i eller nära rödingens lekområden måste även Vätternvårdsförbundets remissvar vara kritiskt (bil. 4).

Noteras bör att tillsynsmyndigheten, dvs. Generalläkaren, inte ens är informerad om varken granatsprängningarna eller samrådet (bil. 5). Detta må vara en korrekt bedömning ur ett resursbesparande perspektiv, då Generalläkaren av detta ärende att döma är en osjälvständig organisation underordnad FMV, men formellt är det ändå felaktigt att inte tillsynsmyndigheten informeras.

3. Länsstyrelsen vet inte hur ett överklagande ska hanteras

Länsstyrelsen vägrar att skicka överklagandet till Mark- och miljödomstolen. I ett mejl till ARV skriver länsstyrelsen att samrådsyttrandet inte är ett beslut som går att överklaga. Ändå skickar länsstyrelsen ärendet till förvaltningsrätten för att denna domstol ska avvisa överklagandet. Förvaltningsrätten ställer upp snabbt och avvisar överklagandet (bil.6). Frågan om jäv behandlas inte.

Därmed blockeras möjligheten att högre organ kan granska länsstyrelsens medverkan till att granatskjutningarna kan pågå, trots att dessa sprängningar av hundratals granater (i vattnet eller strax ovanför vattenytan) uppenbart strider mot miljöbalkens, fågeldirektivets, art- och habitatdirektivets och vattendirektivets intentioner.

3. Länsstyrelsen byter taktik

Den 18 december 2015 begär FMV ett nytt samråd med länsstyrelsen. Nu gäller det upprepade skjutperioder den 18-22 januari och 8-12 februari 2016. Senare söker FMV även samråd för skjutperioder under följande tider: 7-11 mars, 9 - 13 maj och 30 maj – 3 juni 2016.

Länsstyrelsen byter nu taktik och delar upp sin handläggning i två delar. Dels ett ”sakkunnigutlåtande” från länsstyrelsens vattenavdelning, som enligt ARV (och delvis även Vätternvårdsförbundet, se bil.7), saknar väsentliga uppgifter och missar att ta hänsyn till befintlig lagstiftning. Dels ett ”beslut” från samma vattenavdelning som går ut på att ett samråd skett mellan länsstyrelsen och FMV.

Och nu går detta beslut plötsligt att överklaga enligt länsstyrelsen! Överklagandehänvisning bifogas beslutet. Frågan är dock fortfarande öppen om det går att överklaga sakinnehållet i överenskommelsen mellan FMV och länsstyrelsen.

5. Motsägande och otydliga beslut

Samtidigt verkar ARV:s överklagande ha lett till en viss förändring i länsstyrelsens ”sakkunnighet” mellan det första samrådsyttrandet och det andra.

Det första yttrandet (bil.2) *tillstyrker* att granater med 8,5 kilos laddningar sprängs på grunt område helt nära Tängen. Granater med mindre laddning, 0,34 kilo, regleras överhuvudtaget inte alls.

Det andra yttrandet (bil. 8) *avstyrker* att 8,5 kilos laddningar sprängs mot vattnet och reglerar även granater med 0,34 kilos laddning. Detta trots att skjutområdet nu är flyttat till djupare vattenområden och granatsplittret därmed inte i samma utsträckning hamnar på lekbottnar. Samtidigt står det att s.k. luftbrisader inte regleras överhuvudtaget. FMV ansöker om samråd pga att granater skjuts mot vattenytan. Hur många granater som exploderar på vattenytan, strax under eller strax över framgår inte. Sakkunnigutlåtandet hänvisar endast till villkor 11 och nämner inte att det i villkor 14 (bil. 3) står att skjutningar med projektiler och granater över vatten, som inte skjuts mot projektilfång, ska bärgas så långt det är möjligt. Se även villkor 5 (bil. 3). Ammunition som briserar i luften och sprider stålsplitter över stora vattenområden ska alltså normalt inte förekomma.

Vid tredje skjut tillfället 8-12 februari 2016 *saknar yttrandet ett tydligt tillstyrkande eller avstyrkande* (bil.9). Sakkunnigutlåtandet är betydligt längre men fortfarande nämns inte att sprängningarna sker inom ett område som ska skyddas av regelverket för Natura 2000. Sprängningarna med 8,5 kilos granater betraktas denna gång eventuellt som luftbrisader som inte ska regleras enligt villkor 11. De sakkunniga tycks leva i tron att undervattenbrisader och ytbrisader är förbjudna sedan 1966 resp. 1978. Ändå framgår det av både villkor 11 och villkor 13 att brisader under vattnet och mot vattenytan kan ske, om överenskommelse kan nås med Fiskeriverket eller motsvarande. Av skrivningarna i tillståndet framgår det också att sådana brisader i eller mot vattnet ska undvikas i största möjliga mån. Projektiler över vattnet ska dessutom i möjligaste mån bärgas. De aktuella granaterna skjuts *mot* vattenytan. Det framgår ingenstans hur högt över vattenytan (1 millimeter, 1 meter, 10 meter, 100 meter?) brisaden ska ske för att det ska bedömas vara en luftbrisad. Beslutet är därför mycket otydligt.

6. Länsstyrelsens beslut kommer sent, först då sprängningarna pågår

Först hävdar alltså länsstyrelsen att deras samrådsaktivitet inte går att överklaga. Sprängningarna genomförs. Sedan tar man beslut med överklagandehänvisning. Beslutet, som nu alltså ska gå att överklaga, kommer dock först den 21 januari 2016. FMV spränger granater mellan den 18 och 22 januari. Möjligheten att överklaga beslutets direkta och omedelbara verkan på Vätterns ekosystem är alltså obefintlig.

Det tredje beslutet dateras den 8 februari och gäller skjutperioden 8-12 februari. Inte heller detta beslut går alltså att i praktiken överklaga förrän sprängningarna av granaterna redan har utförts.

Trots det sena beslutsfattandet har länsstyrelsen så bråttom att villkor 11 citeras fel (det saknas ett betydelsefullt *och*). Beslutsmeningen är ofullständig och börjar inte med ”Länsstyrelsen beslutar...” utan ”Beslut om...”. Beslutsmeningen saknar också ordet granater eller brisant ammunition, vilket skapar ytterligare oklarhet. (Bil.10)

7. Länsstyrelsen kan inte redovisa det regelverk som åberopas i sakkunnigutlåtandena

Trots upprepade förfrågningar kan inte länsstyrelsen ta fram det myndighetsbeslut man hänvisar till. Det gäller hänvisning till regeringsbeslut från 1966 och 1978, där undervattens- och fördröjningsbrisader förbjuds.

Havs- och vattenmyndigheten tycker också att länsstyrelsen har ett ansvar: ”Eftersom Länsstyrelsen i beslutet hänvisar till regeringsbeslutet så utgår jag från att de har beslutet hos sig.” att Se mejlväxling (bil. 11). Alla instanser (FMV, Generalläkaren, länsstyrelsen) vägrar dessutom att redovisa när en luftbrisd övergår till en brisd mot vattenytan.

”Den offentliga makten utövas under lagarna” enligt vår grundlag. Att länsstyrelsen då inte kan redovisa de bestämmelser man hänvisar till är anmärkningsvärt.

8. Länsstyrelsen fortsätter att försvåra allmänhetens insyn i verksamheten

FMV uppger i kontakt med Generalläkaren att ytterligare granatsprängningar ska göras hösten 2016. Vid upprepade förfrågningar under sommaren om något nytt samrådsärende har inkommit till länsstyrelsen är svaret nej. Först den 22 augusti kommer information om att FMV lämnat in en ansökan. Denna ansökan är daterad den 23 juni, inkom den 28 juni och diarifördes den 29 juni (bil. 12). Är det med avsikt som länsstyrelsen under nästan två månader hemlighåller att en ny ansökan är inlämnad, eller beror det bara på slarv?

9. Sammanfattning

ARV önskar att JO granskar om inte denna ärendehantering sammantaget handlar om felaktigt myndighetsutövande.

- Det finns risk för jäv.
- Länsstyrelsen kan inte redovisa den lagstiftning som åberopas.
- Länsstyrelsen vet inte om ärendet kan överklagas och när överklagningshänvisning ändå skickas ut görs det så sent att granatsprängningarna redan pågår eller är avslutade.
- Besluten är motsägande och otydliga.
- Länsstyrelsen fördröjer möjligheten att allmänheten kan få information om ny ansökan från FMV.

Allvarligast är dock att FMV:s tillstånd, som vunnit laga kraft 2010 och där särskilt villkor 11 angående brisant ammunition är mycket kontroversiellt, har tillkommit utan en seriös prövning enligt regelverket för Natura 2000. JO bör uppmana länsstyrelsen att överväga en omprövning av tillståndet.

Enligt uppdrag från föreningen Aktion Rädda Vättern

Christer Haagman

MILHJOBYRÅN

<http://milhjobyran.se/>

072-895 1691

christer.haagman@milhjobyran.se